

פרטיבל מס. ל' 2/

מישיבת ועדת הכספים

ביום ב' טז' באדר תש"י - 6.3.50

נוכחים: היו"ר ד. צ. פנקס

פ. נפתלי

ה. לנדו

י. אטרחי

א. מ. גניהובסקי

ה. פרומקין

ש. דיין

ד"ר ברר

ד"ר גרנות

א. אלישר

י. רוקח

מוזמנים: שר האוצר א. קפלן

ד"ר ברגמן - מטעם האוצר

ד"ר פורת - מטעם האוצר

ד"ר רוזנבלום - מטעם משרד הפנים

ש. ספיבק - מטעם האוצר.

סדר היום: א. עבודת הועדה.

ב. שאילחות וחשובות.

ג. חוק הבנוין.

ד. מלווים.

הישיבה נפתחה בשעה 11.00.

א. עבודת הועדה:

היו"ר ד. צ. פנקס: נחבקשתי ע"י מר רפטור לבטל את הישיבה היום, אולם הודעתי לו שאינני רואה כל הצדקה לכך, מכיון שלפנינו עומד סדר יום ארוך מאד. הבטחתי לו שלא נדון היום בענין האשלג.

בזמנו העמדנו לדיון בכנסת את אישור צו מכס

מס. 3, שהוצע ע"י שר האוצר, כדי לאשר הגדלות שבו. נתברר שאין כל הגדלה, ולכן אין צורך באישור הסעיף.

לפנינו עומדות מספר שאלות דחופות; בקשנו

לנסח מחדש את חוק הבנזין; בקשר למלווה העממי, רוצה שר האוצר להרצות על רעיונות של מלווים לשם איזון תקציבים שונים לשנה הבאה. אח"כ נצטרך לדבר על התקציב הזמני, ועל התקופה שבה יוגש לכנסת. יש לנו עוד ארבעה שבועות לפני התחלת החופש. עד אז עלינו לקבל החלטת חוק בקשר לתקציב הזמני אפריל - יוני. נוסף לכך, יש לשמוע עוד לפני החופש את הרצאת שר האוצר על התקציב כולו. עלינו לגמור עד החופש את חוק נכסי נפקדים, חוק נכסי גרמנים, ההחולך בעקבות חוק נכסי נפקדים, חוק ערוד השקעות הון, שיש לו ערך דמונסטראטיבי רב, ולא כדאי לדחותו - ואולי נצליח לגמור גם את הארנונה. יתכן שלא נספיק לגמור את הארנונה עד סוף העונה הנוכחית של מושב הכנסת, אבל את יתר הדברים אנו חייבים לסיים. אני מקווה שהוק נכסי נפקדים ייגמר בכנסת השבוע. אני מבקש את מר ספיבק להודיע לנשיאות שרצוי לדון קודם על נכסי נפקדים; לא ידונו היום על החנוך, לפי בקשת חברי מפ"ם.

הסמנו את המנהל הכללי של משרד הפנים,

בקשר לשאלת היחסים הפנימיים בין הממשלה והרשויות המקומיות, בקשר להשלחת מסיים. הייתי מציע לשמוע את נוסח החוק על בנזין, לעבור לענין המלווים, ואח"כ לדון בשאלת היחסים בין הרשויות המקומיות והממשלה.

ב. שאלות ותשובות:

א. מ. גניחובסקי: בצו המכס אשר אין אורך להביא אותו לכנסת יש ענין של פיסור ממכס לבתי חולים. בוועדת משנה של ועדת הכספים הוחלט בזמנו על פיסור ממכס ובלו לבתי חולים. הייתי רוצה ששר האוצר יוציא צו בענין זה.

היו"ר ד. א. פנקס: הפיסור הוא הוקי בלי הכנסת. אני מציע שתפנה במכתב בענין זה לשר האוצר.

א. מ. גניחובסקי: קבלתי הודעה שבועדת השרותים הצבוריים מעמידים לדיון בוועדה את תקציב הבריאות. אני מתפלא לזה. איך יכול משרד לבוא לוועדה מסוימת עם תקציב, לפני שתקציב זה בא לפני ועדת הכספים, ולפני שהוגש ע"י הממשלה? הייתי מבקש את היו"ר לקבוע ישיבה בקשר למו"מ עם אנגליה, המצב הכספי בכללו, וכו', אחרי שובו של מר הרוביץ.

ת. לנדו: באחת הישיבות האחרונות עלתה השאלה של חברת השיווק למפצי עולים. שר האוצר הבטחה למסור לנו אינפורמציה על תקנון החברה ועל פעולתה. האם התחילה החברה לעבוד, והאם אפשר לקבל אינפורמציה בקשר לתקנון? בעתונות קראנו על מספר ויירים שהגיעו ארצה באניה "בריטניק" ורצו להוציא כספים בארץ בצורת צ'קים, אולם האוצר מסר להם הודעה, עוד בהיותם על האניה, שיוכלו לקנות דברים רק בדולרים במזומנים. העתונות הביעה דעה שנגרם נזק רב עי"כ. מה עמדת האוצר בענין זה? רצוי לבדוק את הדבר, כי הוא יכול לתת את אותותיו גם להבא.

קראנו בעתונות שאחד ממנהלי סולל-בונה נסע לבדוק את האפשרות של קניית חומרי גלם לסולל-בונה מיתרות השטרלינג הקפואות. הוא מסר הודעה פוליטית כלכלית; אין ברשותנו להתערב בכך, אבל אני סבור שהודעתו מזיקה. הוא הודיע שסולל-בונה מוכנה לשחף הון פרטי, וזק מביא נזק מסוים לערוד השקעות ההון.

ש. דיין: האמנים הבאים לארץ ומוזכים אותנו בימים מספר, מוציאים מהארץ דולרים רבים. אני סבור שזהו ענין חשוב, השייך לוועדה. באה אמנית גדולה, אולם היא מקריאה פרקים מהאונגיליום באנגלית ובגרמנית. עתיד לבוא כנר גדול, אולם אדם שלא כבד את שם ישראל. יש אנשים העושים מדברים אלה מסתור. האם הדברים האלה נעשים בהסכמת הממשלה, בלי כל הגבלה?

שר האוצר א. קפלן: בענין המכס; אנו משחררים עוד שורה של דברים ממכס, בהתאם לדיוני ועדת המשנה. אינני יודע מה יהיה בקשר לאלכוהול. יש סברה שמשתמשים בו לא רק לרפואות, וקשה להשגיח.

אני הושב שאין לכל ועדה רשות לדון בתקציב איזה שהוא משרד, לפני שהממשלה מציעה את התקציב. קבלתי מכתב חריף מועדה אחת בענין זה. אני אפנה למשרדים, מטעם הממשלה, כדי שלא יוסיפו להביא מקציבים בודדים לדיון לפני הגשת הצעת הממשלה. מר הורוביץ עוזב מחר את ארה"ב, ונוסע לאנגליה. הוא יהיה כאן בק בסוף החודש. הוא יתעכב באנגליה בגלל המו"מ. כשיגמר המו"מ, הוא ימסור פרטים עליו לוועדה. חברת השיווק לחפצי עולים טרם התחילה לפעול, וטרם הוקמה. לפעמים נעשות פעולות בודדות, אבל החברה עוד אינה קיימת. כפי שהבטחתי, אמסור להברי הועדה את תקנון החברה. בקשר לחברה "בריטניק", ברצוני להגיד שקבלתי מכתבי חודה מצדדים שונים בחברה בעד הטפול בהם. אני מציע להתחם ביתר זהירות למה שכתוב בעתונות. אני יכול לתת דוגמה של סילוף: היה בעתון מאמר על הערבי העוור, בקשר עם האפוטרופוס על נכסי נפקדים. בקשתי באורים מהאפוטרופוס. עוד לפני שמכתבי נתקבל אצל האפוטרופוס, קבלתי ממנו ^{מאמר} המכתב הבא: (קורא את המכתב). החבר שערבי אחד נכנס לחנותו של ערבי שני. בעל החנות טוען שאינו נפקד, ודורש להחזיר לו את חנותו. אנו מציעים שהם ילכו למשפט. איך שלא יהיה, הצעקה שהיתה בעתון איננה נכונה. אני מציע לחברים לברוק את האינפורמציה לפני שהם מסתמכים על העתון. יש לי מכתבי תודה מהאנשים, והם היו מרוצים.

אינני יודע מה שמר לדרר, אחד ממנהלי סולל-

בונה, הודיע. מר לדרר הוא נציג של חברה נכבדה בישראל, ורוצה לעשות עסקים. במידה שהוא יפגע בנו, אנו נוכל להתערב בדבר. אין מחלקים בלונדון רשיונות לשמוש בכספים, ומר לדרר לא פנה אלינו בשום בקשות לשמוש בדיביזים. ישנם באנגליה יהודים לא מעטים הרוצים לעשות שותפויות עם אנגלים. לעתים קרובות האנשים צריכים לפנות אלינו ולקבל רשות, ואנו נותנים רשות בתנאים מסוימים. אחד מהתנאים הוא שכל כסף זר שיחקבל בחו"ל צריך לעבור לאוצר, ואם רוצים להשתמש בכסף הזר לשם יבוא סחורות, אנו מרשים להוציא כסף זה רק לסחורות הנהוצות למפעל עצמו, ולא למכירה.

אין אני מוכן להתערב בתכניות של האמנים. טיב התכנית הוא בקנה רבה עניין של טעם. אם ישנן הקראות בגרמניה, אין העניין שייך לוועדת הכספים, ויש אינסטנציות אחרות שאפשר לפנות אליהן בעניין זה לפני שפונים לממשלה. כל זמן שיש הופש בארץ, האינסטנציה הקובעת את התכנית יותר אחראית לתכנית מאתנו. עניין אליזבת ברגנר גרם לשאילתא בכנסת. עפ"ר מזמינים אנשים בלי להדבר עם האוצר, ומעמידים אותנו בפני עובדות. פנינו לכל האימפרסריו בארץ, והזהרנו אותם שייכנסו בסבך בקשר למטבע הזר, אם לא יודיעו לנו ע"כ למפרע, כדי שהאוצר יוכל לקבוע מה הוא יכול להעמיד לרשותם. בקשר לאליזבת ברגנר נהתי תשובה, והיא נכונה. מצב האוצר הוא קשה. עומדת שאלה של מס בולים ושל מס הכנסה. יש לאוצר צרות בגלל פניות של מוסדות חשובים הדורשים מהאוצר לא גישם פיסקלית לעניינים אלה, כי אם גישה נפשית. מאשימים את האוצר שהוא אינו מתחשב די בדברים אלה. אליזבת ברגנר הרויחה בארץ כסף רב; את רובו היא משאירה בארץ, כי איננו נותנים לה להוציא אותו. הודעתי שהיא מקדישה הופעות בחו"ל. כל זמן שהיא בארץ, אינני יכול לברוק אם תעמוד בהתחייבותה או לא. בהצעת התקציב אציע תיקון במס השעשועים, ואבקש את חברי הוועדה לא להופיע כאבירי החרבות.

א. אלישר: בידי כמה מכחבים ממספר מחלקות ממשלה, המקבלות

על עצמן לתת הוראות ליבואנים להתזיר את

הסחורה שלא ניזוקה. היהודים מביאים את הסחורות כי אין להם דרך להוציא את הכסף. מוציאים את הכסף רק בדרך עקיפין, דרך ארץ אחרת. אני חושב שיש בזה עוול והפסד למדינה.

שר האוצר א. קפלן: אני מציע לך להעמיד את השאלה הזאת על סדר היום של הועדה.

היו"ר ד. צ. פנקס: אני מוסיף לסדר היום את שאלת תנאי האכספורט של כחורותיהם של העולים.

ברוב הארצות שיש בהן פקוח על דיביזים, אין מרשים להוציא מהארץ את דמי השכירות עבור סרטי קולנוע. לחברות הגדולות של הקולנוע יש כסף רב בכל הארצות שבהן מוציאים אהא סרטים; את הכסף הזה מוציאים אח"כ לשמוש פנימי או להשקעות. אני סבור שדין זה נוהג גם בישראל, ואפשר לסדר סדור דומה לאמנים.

ג. חוק הבנזין:

היו"ר ד. צ. פנקס: אנו עוברים לחוק לבטול מס החירום על בנזין ונפט, חש"י - 1950. (קורא את

נוסח החוק).

ד"ר פורת: החוק הזה בא לבטל את הפקודה המטילה מסי חירום על בנזין ונפט, ולעומת זה עולה המכס בארבעה מיל. יוצא צו שיעלה את מס המכס על בנזין ל-26 מיל, ויתול מהראשון בינואר 1950.

שר האוצר - א. קפלן: אין אני רוצה שדוקא חברות הנפט תרוחנה מעסק זה. אנו הכרחנו אותן לא להעלות את המחיר, על-ידי כך שהבטחנו להחזיר להם את ההפרש. אם יתברר שיש עודפיח, הם יישארו באוצר. כיון שאי אפשר להכניס בחוק את כל הפירוט הזה, אני מציע לכתוב "כולו או מקצתו", כמובן, בעד העב ר.

היו"ר ד. פ. פנקס: צריך שיהיה שילוב בין החוק הזה לבין צו חדש על גביית המכס לבנזין. האם הגבייה

הזאת יכולה להעשות אחורנית, עד הראשון בינואר? אינני חושב שנוכל להחזיר הפרש של מחיר. ~~לאוצר~~ אסור שתהיינה ~~ל~~ הכנסות שאינן לפי החוק. אני מציע שיחזירו את ההפרש שבין הגובה הזה לבין מכסת המס

ישיבת ועדת הכספים
6.3.50

רט

לפי צו שיוצא.

שר האוצר - א. קפלן: לי לא ברור אם לא יישאר עודף. להיפך, אני בטוח שיישאר. בעודף זה אנו רוצים לשלב את ההפרש במחירים עוד מהראשון בנובמבר, החאריך שבו רצו החברות להגדיל את המחיר. אני רוצה שיהיה בידי "ברגינינג פאור". המדובר הוא בשתיים או שלוש חברות, ולא יוכל להיות כאן סידור שרירותי. מדוע לא נכתוב באופן סחמי יותר, כדי לתת אפשרות לאוצר לעשות את החשבון? לא רצוי לעשות את הצו רטרואקטיבי.

היו"ר ד.צ. פנקס: לדעתי אפשר לעשות את הצו רטרואקטיבי. לאוצר צריכות להיות הוראות מפורשות לגבי מס או מכס. לשם מה אנו צריכים לבטל מהראשון לינואר? שא

שר האוצר - א. קפלן: אחרת הכסף שייך לאוצר ואין לי רשות להחזיר אותו.

ס י כ ו מ: החוק אושר על-ידי הועדה. אחרי המלים "יוחזר לאדם ששילמו לאמור", הוחלט להוסיף את המלים "בשעור שייקבע על-ידי שר האוצר בתקנות. החוק יכול לבוא לפני הכנסת.

ד. מלווים:

שר האוצר - א. קפלן: הכנסנו לכנסת את החוק המונח לפניכם. היה בכנסת עירעור עליו, ושאלו מדוע אנהנו מטפלים במלוה עממי זה, ומדוע איננו מכריזים על סכומים הרבה יותר גדולים, ובצורות אחרות. הודעתי לכנסת שבזמן הדיון על התקציב יהיה מקום לדיון על בעיה קצת בהיקף יותר רחב. בינתיים, לאחר שפירסמנו את הדבר הזה, הופיעו כמה שאלות והצעו מאנשים מעוניינים. אני חייב לומר שיש לחץ גדול ממר רוקח הדורש שנרשה הגרלות בארץ, ונרשה הגרלות לעירייה תל-אביב. אם כי קוראים לזה הגרלה, הרי הכוונה להלוואה. מר רוקח בונה את ההגרלה במחיר כזה שקשה לחשוש שלא תהיה התחרות. בהגרלה תעלה כל יחידה חמש

לירות; 50% מהכסף יחלקו בחזר פרטים, ו-50% ילכו להוצאות פלוס החפקיהים הצבוריים שעלינו למלא מכסף זה. האם האוצר יכול להרשות את זאת? האם הדבר בסמכות האוצר? ע"כ יש חלוקי דעות. לפי חוקת העיריה יכולה העיריה ללוות כסף באישור הממשלה. האם הגרלה כזאת היא מלווה, או לא? המומתים מחולקים בדעותיהם בענין זה. יש מי שטוען שאפשר להכניס את ההגרלות לסעיף זה. אני אמרתי שמוטב שדבר כזה יעבור דרך ועדת הכספים.

היו הצעות אחרות, איך להבטיח למלוה העממי הצלחה, ואיך להגדילו. יש הצעות לכמה וכמה תיקונים, בנויים על חומר שנתקבל מחוץ-לארץ, מכמה ארצות מערב אירופה. היה ויכוח גדול על התקופה שלה קובעים את המלוה. קבענו שתקופה זו תהיה 20 שנה. אנו מגרילים בכל שנה את הריבית - 3% - כ-90 אלף לירות. קבענו את לוח הפרטים החל מ-10 אלפים לירות, פעם בשנה, אחר כך מספר פעמים חמשת אלפים לירות וכו'. בכל שנה יוצאים קצת יותר מאלף פרטים. את"כ הצטרך הממשלה לשלם את העודף. בצרפת ובבלגיה מוציאים מלוים כאלה ליותר מ-20 שנה, ^{אבל} ~~דבא~~ אחדות אפילו ל-70 שנה. אחרי התקופה הקבועה - במקרה זה 20 שנה - אנו צריכים לשלם 90% בחזרה, מכיון ש-10% יוצאים בטירוף במשך השנה. המציעים טוענים שאפשר לקבוע מלוה כזה לתקופה יותר ארוכה, מכיון שהקונה שם לב להגרלה ולא לתקופה. הצעה בשניה היא להגדיל את האחוז, כיון שאנו רוצים להוציא כסף מהצבור. הצעה שלישית היא להגדיל את הפרטים, אפילו בתוך המסגרת הקיימת, ולקבוע פרטים בולטים יותר על חשבון פרטים אחרים. פרס גדול יותר ימשוך יותר. הצעה נוספת היא להגדיל את מספר ההגרלות היוצאות בכל שנה. במקום 1250 הגרלות לשנה, ההצעה היא להגריל 2000 או 3000 יחידות. החלק הגדול ביותר של הקונים יקבל חוספת קטנה מאד, 25 לירות במקום 20, כדי שכולם יהנו מזה, כאילו הייתה רבית.

יש לי חכניות מעובדות שקבלתי

מפקיד בבנק. הם טוענים שאפילו אם השנויים האלה יעלו קצת למדינה, הם יגדילו את כוח המשיכה ואת כוח הקניה גם בארצות חוץ-לארץ. הבנקים טוענים שאם נקבל את ההצעות הנ"ל, יש להגדיל את הסכום הכולל של המלוה בהאם למכירה ובהתאם לסיכויי המכירה. הבנקים מציעים להגדיל עד 15 מליון. אין אנו משלמים רבית. במקום רבית, טוענים הבנקים

ישנה הצעה ששומטה ומסוכנת, לעשות את
בשורה לו
המלוה כלפי מטבע חוץ, אשר נחתייב המיר להחליף/ צא את הכסף בזמן
התשלום; נבטיח לקונה שהוא יקבל את אותו מספר לירות ישראליות בהחאם
לשער שנקבע. אפשר לקשור את המלוה לדולארים או ללירות שטרלינג. עשינו
נסיון כזה בקשר למלוה הלאומי. אז היה המצב הרבה יותר גרוע מכעת.
באופן יחסי היה למלוה הצלחה, והוא המלוה היחיד העומד כעת גובה.
אנו משחדלים לא לתת לעלות את הקורס, מה שאינו מקובל על פי רוב.
במלוה הגרלה המשיכה היא ההגרלה. כל אחד מוכן להשקיע כסף בהגרלה,
אבל לא הון, כי אינו יודע מה יהיה במשך השנים מצב המטבע. ישנם
הטוענים שעצם הבטחת השער מראה שיש צורך בהבטחה זו. ישנה טענה נוספת
והיא הטענה שמלוה כזה - לא מלוה הגרלה, כי מלוה הגרלה מושך את האיש
לפרס, ולא הקורס הוא המושך - יכה את כל נירות הערך של החברות. במידה
שאגדיל את המלוה, הוא יכה בניירות הערך של החברות. אני טוען שדבר זה
תלוי במצב הרוחות. בזמן שישנו אמון, יקנו ולהיפך. אם נגיע לאיזון שהיא
מטביליזציה, ערכה של הבטחה זו של שמירת השער הולך וקטן.

החומר שמסרתי פה הוא פנימי, ואני מקוה
שלא ידובר עליו מחר בעתונים. אני מבקש את החברים לחשוב על הבעיה הזאת,
ולהשתדל לתרום את תרומתם.

ח. לנדו: אני מציע ששר האוצר יחלק חומר לעיון
לחברי הועדה בענין זה. אני מתכוון לחומר
כללי על המצב בעולם בעניני מלווים

הינו"ר ד.צ. פנקס: בענין זה יהיה ויכוח. הויכוח לא יהיה
היום, כי עלינו לנעול את הישיבה.

סיכום: החלט לבחור בוועדת משנה אשר חברר את ענין
העממי
המלווה, ותציע הצעות. באחת מהישיבות
הקרובות תחנהל בוועדה ויכוח בענין זה.

= = = =